

Havonként megjelenő társadalmi és vallási képes folyóirat,
melyben mindenekelőtt a kisujszállási reformált egyház híveihez, de más helyeken lakozó
embertestvéreikhez is szól:

TÖRÖK IMRE kisujszállási ref. lelkipásztor.

Csel. 20. 28. Viseljetek gondot magatokról és az egész nyájáról, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett az Isten anyaszentegyházának legeltetésére.

Ap. csel. 20. 24. Semmivel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága, csak hogy elvégezhessem örömmel az én futásomat, melyet vettem az Ur Jézustól.

Jézus Krisztus szavai: Máté 10. 40. A ki tégedet befogad, engem fogad bé; és a ki engem befogad, azt fogadja bé, a ki engemet elbocsátott.

November.

Ugy első napja táján e hónapnak nagysokan keresték fel a temetőket. Ezerszer való ezer számra vándoroltak kifelé a koszorúk a halottak csöndes országába és lobogott a mécs a sirokon. — Máskor leirtam már idevonatkozó gondolkozásomat, jelezvén, hogy bizony e dolog nem keresztyén eredetű. No meg hát persze kedves halottainkról megemlékezni nemcsak akkor kell ám, november elseje táján, hanem úgy, mintha mindennapi halottaink volnának ők. Hogy halottainkról megemlékezni szép és jó dolog, azt vallom; megérdemlik azok, kik életük folyamán minket szivükben hordoztak, hogy emléküket mi is szivünkben hordozzuk. Sok rossz uton járó gyermeket térített már igaz ös-

vényre édes anyjának emléke. Kisirta ott magát édes anyja sirján s mintha a sir mélyéből annak az egykor élőnek szava szólott volna a lelkéhez, csodás varázs ragadta meg: mintha újjászületett volna ott, megváltoztatta dolgait, cselekedeteit. Megmentette az édesanyja emléke.

Jó és lelkünkre nézve hasznos dolog emlékeznünk halottainkról, tán egyőnknek-másonknak eszébe jut így a tanács, az intés, a szó, mellyel egy-egy halálos ágyán vivődő szeretettünk, mikor még egyszer ránk tekintett, elbucsuzott tőlünk.

Jó dolog azért is gondolnunk azokra a porladókra, mert mi is elporladunk. Óh Istenem, pedig mily magasan hordjuk a fejünket! Ha meg elvégezni, rendbehozni valónk van, milyen könnyen elhatározzuk, hogy: majd holnap. Kérdem: kiesoda ígér-

heti magának a holnapot? Elporladandóknak, nekünk ezért is jó dolog gondolni a porladókra.

Hát megtérésünk? Majd holnap, majd holnap! De hátha nem lesz holnapunk?

Novemberi hervadás, temetők ritkuló lombjai, sirokra hulló sárga levelek, emlékeztessetek halálunkra!

* * *

Mit elmélkedem én a halálról, ne inkább az életről szóljak-e?

November. Máskor ily időben már hó hullott; — most meg virág virul. Igaz, de máskor volt kenyérnek való. De most? Mi vár sok szegényre? A keresztyéni irgalom most bizonyíthatja meg magát. Régi jó emberek, régi jobb idők emlékezete ha bennünket tettekre keltene! Hajdan minden módosabb háznak volt egy eltartott szegénye, egy-egy öreg ember, egy-egy idős asszony, egy-két árva gyermek. Kérek mindeneket e mostani nehéz időkben, november itt van, még négy-öt hónapig nem nyilik ki az idő, — hordozzuk egymás terhét; a ki kér, adjunk neki, a kölcsönkérőt meg ne vessük. A ki a szegényen könyörül, az Urnak ad kölcsön s az Ur neki kamatostul fizet.

A Dunán uszó koszoru.

Meghatja az embert — nem tudom kinek a gondolata volt? — az a kegyeletes cselekedet, melyről most megemlékezem. Egy társaság valami könnyű, de pusztíthatatlan, nagy koszorut vásárolt, melynek bórszalagján e szavak voltak írva: „Ne fogjatok ki, bocsásatok tovább!” E koszorut rá bocsátották a Duna vizére, mely csendesén vitte-vitte odább. Azoknak

az emlékét őrzötte ez a koszoru, kik megunva, megutálva a küzdelmes életet, ott kerestek maguknak sirt nyugodalmat a csöndes Dunában. — És megy a koszoru csöndesen, egyik hab a másiknak adja át, azon százak, meg ezerek fölött, kik a mély Dunában leltek halált, — megy a koszoru. Ne fogjatok ki, bocsásatok tovább!

Én aztán azon gondolkoztam, hogy hát ha itt a fejünk fölött a levegőégben usznék egy koszoru, itt szállna fölöttünk!? Mert sokan halottak, akik még élnek. Sokaknak rettentőbb a sorsa, mintha a Duna mély ágyában pihennének. Hányan siratnak gyászolnak élőket; hányan siratják gyászos életüket!

Őszi égen uszó bus fölleg-koszoruk fölött ki vagy, könyörülő Isten, könyörül ezeken!

A gályarab.

A reformáció emléknappja: október 31, elmúlt. A reformátorok, a régi idők, a hitért szenvedettek jutottak akkor eszünkbe. Láttuk a lelkünkkel máglyaláng lobogását, rozsdás bilincsek láncszemeit, bőrtönök sötétjét, — gályák evezőpadjait s azokhoz láncoltan a nehéz evezőket keservesen húzó protestáns lelkészek, igazságért-hitért szenvedő hitvallók nagy-nagy szenvedését.

Gondolkozzunk csak, milyen nagy kincs lehet a hit, hogy azért tudták szenvedni mindazokat, miket fentebb leirtam. Gondolkozzunk csak, el tudnók-e mi is szenvedni azokat, ha kellene, a hitért, a Krisztusért! Avagy tudunk-e a hitért, anyaszentegyházért, ha nem szenvedni, de legalább tenni valamit? Csendes lakunkba ha poroszló betörne, minket elhurcolna, bőrtönbe, gályára, — mit tennénk? Eltűrnénk? S gondolkozzunk csak, mivel tartozunk

azok emlékének, kik mindent elhordoztak a jövődjéért?

Egy szomorú — s eredményében, végezetében mégis szívet csendítő lelket felmagasztosító történetet irt le a következő költeményben a költő. Egy az 1600-as évek végső tizedében élt református lelkésznek története ez: olvassa kiki lelki haszonnal!

*Kis lakában csöndesen bibliázott,
Lelke az Ur mezőit járta:
Hogy megfürödjék mennyei virágok
Szűz harmatába, himporába.
S hiveinek, — szorgalmas méhként lehozza
Édes mézét hit-, s szeretetnek . . .
Midőn rátört a zsarnok poroszlója:
„Jöjj bíruid elé — eretnek!”*

*Az Ur szolgálja szeliden felállott
S szólt: „Bírám egy — az élő Isten!”
S elhagyá a kesergő kis családot
Bizva a tiszta, erős hitben:
Hogy az igazság védpajzsa kíséri,
Őrző angyalok járnak véle —
S a kelő hajnal megint otthon éri
Szerettei nyájas körébe!*

*Csak egy kérdése volt a zord bírának:
„Megtagadod-e hitedet?”
Sziklaszilárdan, emelt fővel mondá:
„Nem! Isten látja lelkemet!” . . .*

*Védő szavát már meg sem is hallgatták
A sötétségnek fiai,
Durva pribékek kezeibe adták:
Nehéz gályákat hajtani!*

*És ment szeliden az Ur hiv szolgálja
Elhagyva családját, honát,
S viselte, mint a Názáreti, türve
A sebző töviskoronát . . .*

*A gálya már a messze tengert járja,
Egyszerre a magas ég elborul,
S mint végítélet szörnyü harsonája
Dörgés harsan . . . villámok tüze hull . . .*

*Tornyosulnak vad, haragos hullámok,
Mindenkit elfog rémes félelem . . .
Bilincsekben csak a gályarab áll ott
Szilárdan, bátran a fedélzeten.*

*Imádkozik: „Uram, bocsáss meg nékik,
A kik rámtörtek gonosz-botorul”,
S hő fohásza im, felhatott az égig:
Felhő oszlik . . . a vihar elvonul . . .
A zord kormányos kőszive meglágyul,
Parancsot ad — föloldják a rabot,
. . . S csillagszeműekkel a menny magasából
Lemosolygnak az őrző angyalok . . .*

Lampérth Géza.

Templomavatás Rákócifalván.

Folyó hó 14-én lelketemelő gyönyörű ünnepélynek voltam a részese. A Tiszapartjához közel van egy szép rendes község, Szolnok közelében: Rákócifalva a neve. Hajdanában Rákóci nagy fejedelemnek kastélya állott ott; innen vette nevét. Dicsőséges idők, mikor ott lakozott a szabadság hőse: Rákóci, — szinte látom fehér paripájának lengő serényét, nagy Rákócinak piros bársonyos mentéjét, aranyacél kardját, — urok nyomában ügető leventék, apródok, vadász cselédek seregét. Megüzték a futó vadat széles őszi tarlón, a Tiszafüzes, meg a rezgő nyárfák aranyos-

Az év vége közel, a pénzünk fogytán — nyomdai költségre kérem megújítani kegyes adományait, szeretett olvasóink! hogy új reménnyel kezdhessük az új esztendővel immár az **ötödik** évfolyamot.

ra hervadt, hullott levelei fölött, őszi harmat fölött.

A Rákóci kastélya később iskola lett, Istent dicsérő ének is zendült benne; az volt egyidőben a községháza is. Most már lebontották, a földdel egyenlő.

E kastély körül falu kerekedett, 26-27 éve kezdtek ott települni a lakosok, ma már jelentékeny nagyközség. Lakói között 606 református lélek is van; Kisujszálláson 20-szor ennyien lakunk reformátusok. — 120 egyházi adót fizető református pár van mindössze ott; ennyi az egész, nálunk egy nagyobb utca kitesz ennyit.

S mit csinált ez az idegenhitűek közé ékelt kis sereg: templomot emelt, dicsőségére az Istennek. Elvonták e szájuktól az egyik falatot, vagy gyermekeiktől s magoktól elvontak egy-egy darab ruhát vagy kértek-folyamodtak s kérő szavuk meghallgatására talált? Nem tudom; tán mindenki eset áll; denikve megépítették a templomot, mintegy 15 ezer korona költséggel. Csodát miveltek Isten segítségével.

Ezt a szentházat avattuk föl az elől említett napon. — Óh milyen öröm volt ott mindenki szívében, szent-nagy öröm. S az én lelkem is örül, hogy ott voltam; hogy ott lehettem; hogy abban a templomban a mindenekre megsegítő erős Istennek igéjét először én hirdethettem. Csodálatos dolgokat tapasztaltam ott. A templom építésében — mondhatnám — ugyanannyit áldoztak-fáradtak a katolikus testvérek, mint a mi hitünk cselédei. Hallani kellett volna, a róm. kath. lelkészt, hogy szólt a keresztyényi szeretetről. A ref. egyházközség főgondnoka róm. kath. nagybirtokos — tisztelet nevének! — akinek tett nyilatkozatánál én szebbet, fenségesebbet nem hallottam soha: Hálát adok az Istennek — mondá, hogy a mire egész életemben törekedtem, azt nekem megadta, hogy t. i. legjobb meggyőződéseim szerint mondhatom, nincs

bennem semminémű előítélet. Így beszélt a nagy Gorove István egykori miniszter unokaöccse Áldja meg az Isten!

Hogy milyen szeretettel fogadtak bennünket; hogy megtelt a templomnak még a zuga is, az ajtókat kinyitni-betenni is alig lehetett; hogy zengett a »Tebenned biztunk;« — hogy szárnyalt az öröm az egekig: nem tudom leírni.

Nem hiába fáradt a buzgó lelkipásztor s a hivek lelkes serege, mondhatni az egész község népe: a templom áll — óh álljon is időlen időig!

Alig végezték el a nagy munkát s ime már a község egyik előljárója, róm. kath. pedig, felállott szót emelt s az építendő ref. lelkészlak alapjára 50 koronát ajánlott. Ő kezdte, a többi folytatta és folytatja.

Előre az Isten nevében!

Üdvözlöm a derék rákóczifalviakat!

Bátran elmondhatták az Irás szavaival: »Hatalmas dolgokat cselekedett velünk az Ur, azért vigadunk.«

Ha még azt megemlíteném, hogy a kocsink kerekét is ki akarták szedni, mikor »indulatoskodtunk;« meg azt, hogyha el nem jöttünk volna, tán még most is ott volnánk: ugy-e bizony tán sokat is irtam?

Az ott töltött két nap emlékét pedig életem becses emlékei közé iktalom.

A tanulság pedig mindezekből az, hogy a lelkesedés, kitartás, Istenbe vetett bizodalom s az atyafiaknak egymásíránt való előítélet nélküli szeretete csodákat mivel

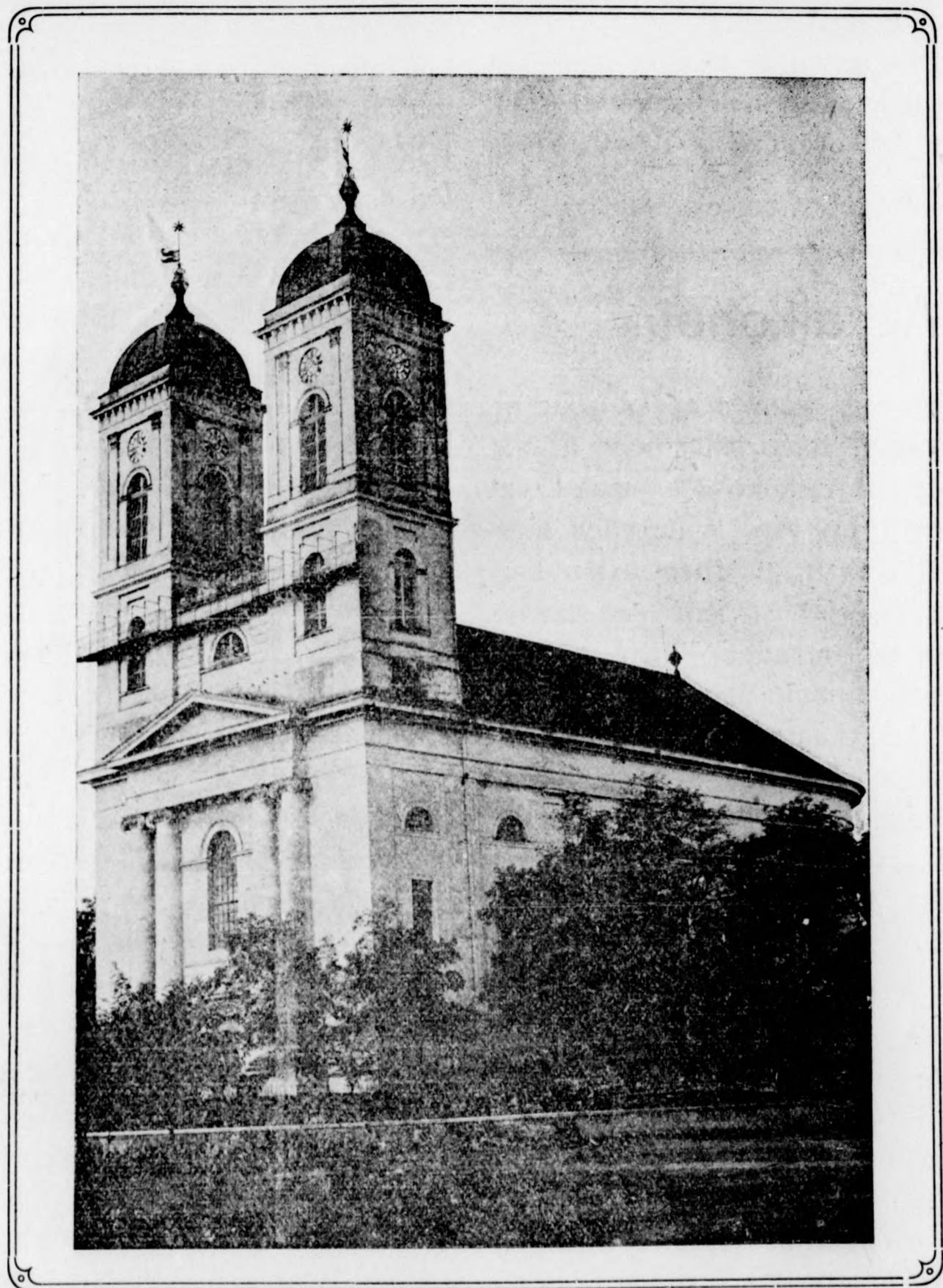

A kunhegyesi templom.

Egykori kedves templomom, gyönyörűséges szenthely! Belépni küszöbén: imádság. Föltekinteni óriás magasságban levő boltiveire: léleknek, szívnek Istenhez emel-

kedése. Valamikor a szabadságharc előtt épült, úgy emlékezem 1846-ra lett készen. Sokba kerülhetett. A tréfás anekdota szerint azt kérdezték akkortájt a kunhegyesi kun embertől: »Hol a kigyelmed harmadik lova?« — »A templomba'« volt a felelet. Tudniillik minden önálló egyháztag

odaadta templomépítésre keresményének egyharmadrészét néhány esztendeig. De hatalmas templom is lett. Ugy tudom a csabai lutheránus templomot nézték ki mintának. Óriási templom ez a csabai! »Hát ilyen legyenek — az volt a deputáció vélekedése — csak hogy nagyobb.« — Másod-

emeleti karzatán megfordulhatna a szekér s onnan lenézni valósággal szédület. De ember legyen ám, aki a szavával azt a templomot betölti. A boldogemlékü nagy Révész Imre hatalmas hangjával megpróbálta egyszer, de a második karzat

sarkánál nem hallatódott már csak némienemü hangzavar, — a prédikációjából. Mostani két papja — úgy nézem őket — tele tudja adni hanggal azt a kolosszális szentegyházat.

Messze ellátszik két tornyával a kun

rónaság fölött. Beh sokszor elnézem. Áldja meg az Isten azokat, kik körülte telepedtek, a kik falai között imádkoznak.

Rengeteg nagy orgonája a két karzatot elfoglalva emelkedik a mennyezet felé. Hejh, mikor Ciriák kántor uram ráteszi a kezét s melléadja a hangját, olyan az, mint tenger viharában, ég csattogásában zengő ének, lágyan csengő ének.

Takard be azt a kéttornyos templomot s azokat is, kik azt a templomot szerelik — a te két szárnyaddal, te szent Jehova Isten!

Az alkohol.

Arab szó ez, nem magyar. Bár ne ismertük volna meg soha, nem a szót magát, hanem az alkoholt: a szeszt, ezt a mérget, mely ott van legnagyobb mértékben a pálinkában, likőrben, aztán borban, sörben, — szóval minden szesz italban. Arab szó mondom, mely magyarul azt jelenti: finom, nemes. Hát jó, ő maga a szó lehet: finom, meg nemes; de, hogy az embert durvává, nemtelenné — egyes esetekben valóságos oklatan állattá, örültté, beteggé teszi, bünbe nyomorúságba, halálba kergeti, családokat irt ki, nemzetségeket pusztít; békességet, boldogságot öl: az bizonyos.

Most, hogy a nyári és őszi munka beszünik, szobába szorul az ember, lakodalmak, dáridók járnak s a korcsmák és egyéb ilyen helyiségek is több látogatóra számíthatnak, szükségesnek tartottam egyet-mást összeszedni ez irásomban a világpusztító, embergyilkoló »szesz,« az alkohol felől.

1. Az alkohol feltalálásának mondája.

Ódon dolgozószobájában régi könyvek és titokzatos készülékek között elmerengve

ül a tudós. Évek hosszú során át azon fáradozott, hogy megtalálja azt az anyagot, amelyet az elmúlt évszázadok tudósai hiába kerestek és amelynek keresésére a legtöbb esetben életüket áldozták: a bölcsek követ. Munkája közben egyszer csak különös éltető és izgató illat üti meg orrát és kutatván annak eredetét, csakhamar észreveszi, hogy az egy üveg edényből, odadobott és erjedésnek indult ételmaradékból száll fel. Nagy találmány sejtelmétől áthatva lázas buzgósággal hozzáfog a különös tünemény okának kiderítéséhez és hosszas fáradozásainak gyümölcse egy különös anyag, amelyről kezdetben azt hiszi, hogy a legáldásosabb tulajdonságokkal bir: megszépíti a világot, elüzi a gondot és but, visszavarázsolja az ifjuság erejét és életkedvét.

Abban a tántorithatatlan meggyőződésben, hogy megtalálta az emberiség vigaszát és hogy találmányával az emberiségre újabb, boldogabb korszak nyílik, csakhamar világgá kürtöli találmányát és elnevezi azt a népe, az arab nép nyelvén finomnak, nemesnek — alkoholnak.

De irtózatos csalódás éri, mert borzadva kell észlelnie, hogy a fényes tulajdonságok csak látszólag fényesek, hogy aki az új csodaszerből iszik, az vidám és jókedvű lesz ugyan tőle, minden but, bajt, gondot felejt, de ez csak ideig-óráig tart, mert utána csömör és undorérzés, fájdalom, sőt betegség következik. A pillanatnyi feledésre kétszeres ernyedés, a könnyebülés és boldogság érzetére a kétszeres levertség és nyomottság következik. Betéti csalódását az a szomorú tapasztalat, hogy a tüzes ital mindig újabb meg újabb mértéktelen élvezetre csábít és hogy szomorú kísérete a betegség, a szükség, a nyomor, a bün, a halál.

Találmányának váratlan hatásától mélyen lesújtva ablakánál áll a tudós és ag-

gódva tekint s sötét, csillagtalán, viharos éjszakába. És zugó szélvész száguld el ablaka alatt, maga előtt hajtván szerencsétlen felfedezése áldozatainak beláthatatlan sorát. A tudós hallja az italával tönkretettek panaszát, jajgatását, káromlását, látja eltorzult arcukat, fenyegető karjaikat. Irtózat és kétségbeesés fogja el, neki rohan a szélvésznek, de őt is megragadja a végtelen őrvény, elsodorja és soha többé el nem bocsátja.

Igy szól a monda!

Mit szól az alkoholhoz a természettudomány és a történet.

Az alkohol mérges hatású anyag, amely az ugynevezett szeszes italoknak főalkatrésze és amely cukor, vagy cukortartalmú anyagok erjesztése által jön létre. Így lesz alkohol a szőlőben levő szőlőcukorból a borban, a csirázó árpából vagy malátából a sörben, a rozs és burgonya keményítőjéből pedig tiszta alkohol, vagy népszerűen borszesz lesz, amelynek vízzel való hígítása — a pálinka. Ezt gyümölcsökből, cseresznyéből, barackból, bogyókból (így borókából), aztán nádcukorból s más effélékből is szokták készíteni. Cukorral és különböző illó olajokkal vegyített pálinka a likőr.

Mindezek az italok, amelyeket általánosan szeszes italoknak is nevezünk, alkoholt tartalmaznak, azonban különböző mennyiségben. 100 liter sörben átlag véve 4 és fél liter alkohol van, 100 liter borban 10 liter. A pálinkában annyi az alkohol, amennyit beleönt a készítője, néha csak 15 liter, de csinálnak olyan erős pálinkát is, hogy fele víz és fele alkohol.

A sört és a bort a legrégebb idők óta ismerik, míg a pálinka a középkor találománya. És épen olyan régóta ismeretes az az undorító állapot is, amelybe az az em-

ber jut, aki valamely szeszes italból egyszerre sokat iszik. Az orvosok szép kifejezést használnak e csuf állapotra, tudniillik heveny alkoholmérgezésnek nevezik, köznyelven azonban részegségnek mondják ezt, némely vidéken ittasságnak. Sok, számtalan csufneve van még ezenkívül a részeg ember állapotának, amelyeket a nép kíméletlen gunnyal alkalmaz; egy tudósunk, Lehr Albert, az akadémia hírneves tagja, valami kétezer ilyen szót szedett össze, amely mind azt mutatja, hogy a részegséget minden ember megvetésre és kicsufolásra való súlyos erkölcsi hibának itéli.

De nemcsak manapság vagyunk ilyen szigorúak. a bibliában, a történelemben, hagyományokban és legendákban mindekor szégyenletes dolognak tartották. Így általánosan ismeretes, hogy a bor mindjárt feltalálásakor milyen bajt okozott. Noé találta föl, ő ivott belőle először és nem ismervén annak erejét, ő lett a világon a legelső részeg ember. A büntetés az ő részegségét is nyomon kísérte. Állathoz hasonló állapotba jutott, így látták meg a fiai és ezek egyike megbotránkozott rajta. Noé aztán ezt a fiát elűzte magától s átok alá vetette ivadékostul; ők lettek a fekete emberek, a ma is félig állati állapotban élő szerecsenek. A történelemből tudjuk továbbá, hogy egy régi nép, a spártaiak az ittas embert elrettentő például akarták odaállítani gyermekeik elé, hogy őket a szeszes italok ivásától visszatartsák. E végre leitatták a rabszolgákat és amikor ezek egészen állatias állapotba jutottak, megmutatták nekik. Mennyire ismerték a görögök az alkohol káros hatását, kitetszik abból is, hogy az olimpiai versenyekhez csak azokat az ifjakat bocsátották, akik a versenyekre való, hónapokig tartó előkészületek és gyakorlatok alatt a szeszes italoktól teljesen tartózkodtak. A sportegyletekben ma is a ver-

senyre készülőknek teljesen tartózkodniok kell mindenféle szeszes italtól.

Ők még csak sejtették, mi azonban már tudjuk, hogy a szesz nemcsak részegséget okoz, amit másnapra kialszik az ember, de számos súlyos belső betegség is származik tőle. A szesznek mindenekelőtt erős maró hatása van. Ha az ujjunkat megvágjuk, csöppentsünk csak a sebre egy kis szeszt, mindjárt égető fájdalmat érzünk. Amikor a szeszt a szánkba vesszük a fájdalom ismét jelentkezik, mert a finom nyálkás hárttyát, amivel az ember szája ki van bélelve, a szesz szintén megtámadja. Ezt azonban kiállja az ember, mert a szeszt gyorsan lenyeli, azaz a szájából a gyomrába jut a szesz és ott kezdi csak meg pusztító munkáját. A gyomor ugyanis gyorsan felszívja a vérbe, a vér pedig elviszi magával az egész testbe és lerakja a sejtekbe, amelyekből az emberi test föl van építve, mint téglából a fal. Ezek a sejtek igen finom apró részecskék és az alkohol ezeket megtámadja, sőt részben tönkreteszi.

Minél érzékenyebb, minél finomabb sejtekből áll, annál jobban szenved is az alkohol mérges hatásától; az alkohol tehát legérzékenyebb sejtjeinkben, az idegsejtekből, vagyis az idegrendszerben okozza a legnagyobb pusztítást.

Az idegrendszer középpontja fejünkben fészkel, az értelem, a tudás, a megfontolás, egyszóval mindaz, ami az embert az állattól megkülönbözteti. Az alkohol pedig épen az agyban levő idegsejteket támadja meg a legerősebben, mert ezek a legfinomabbak és mindjárt kezdetben megakasztja működésüket, azaz megnehezíti a szellemi munkát. Némelyik embernek elég, ha csak háromnegyed liter sört iszik, vagy 3—4 deciliter bort és attól már olyan, mintha kicsérélték volna, az egyiket elhagyja minden józan megfontolása, a má-

sik szellemi munkára egészen képtelenné válik.

De ha ennél kevesebb szeszes italt iszunk, mondják, akik szeretik a bort, ha mértékletesen élünk vele, ugy-e, hogy akkor sokkal könnyebben és élénkebben tudunk gondolkozni és a munkánk is könnyebben megy? Nos, hát ha ilyen beszédet hallunk, válaszoljuk rá azt, hogy aki itallal akarja magát a munkára serkenteni, az olyat tesz, mintha forró vízzel öntöznék a virágot, hogy hamarabb nyiljék. Mert az igaz, hogy az italtól élénkebb lesz kezdetben az ember, de csak a nyelve pereg gyorsabban és a szája jár szaporábban, nem pedig az esze. Könnyebben és többet beszél, de lassabban gondolkozik, tehát nem fontolja meg előre, amit mond s ezért sok ostobaságot szalaszt ki a száján, amitől akárhányszor maga is nyomban megdöbben. Van azonban olyan ember is, aki ezt a körülményt nem ismeri fel, aki nem is veszi észre, hogy félrebeszél, mert az alkohol az ítélőtehetségét megzavarja és így hibásan ítéli meg a leküzdendő feladatokat és nehézségeket is és kevésbé érzi a fájdalmat, a gondot és a but. Így lesz az alkohol gondüző bufelejtő. Ha pedig valaki már sokat iszik, végre nem tájékozódik helyesen, a körülötte történő dolgokat nem tudja megfigyelni. egyáltalában nem bír valamit megmagyarázni, vagy megérteni saját magának, vagy másnak a szellemi működését megítélni. Hiányzik a tiszta megfontolása és szavainak s tetteinek megítélése. Unalmas fecsegés, közönséges frázisok és rossz élcek jellemzik a beszédét. Izgatott kedélyállapotában már nagyon csekély ingerre is erőszakos cselekedetekkel válaszol.

Hát az élet mit beszél az alkohol pusztításairól?

Rettenetes képeket festhetnék az olvasók elé szavaimmal az alkohol pusztításáról,

azokról a szomorú történetekről, melyeknek okozója a szesz, az alkohol Csak szárazon, csak futólagosan írok le egyet s mást. A család hiába várja haza a családfőt, aki a hetibérrel a zsebében engedett a jó barátok felhívásának.

Ezek unszolják, ne legyen olyan gyáva, vagy anyámasszony katonája, az egész heti munka után egyszer pihenni és mulatni is kell, azt minden férfi megteszi. Könnyen enged a csábitásnak, hiszen tapasztalta már az alkohol gondüző hatását, és amíg ő vidáman poharazgat, családja hiába várja őt és a hetibért, amely már oly sürgősen kell kenyérre. Ha végre jól beborozva, vagy bepálinkázva hazatér, othon az éhező család szemrehányása, vagy csak csöndes siránkozása rendszerint éktelen dühre fakasztja. Lärmázik, szitkozódik, szétrombol mindent, ami kezeügyébe akad, nekimegy asszonynak, gyermeknek és nem egy nyomorék ilyen órára vezetheti vissza szenvedéseinek kezdetét. Ez az alapja az ittas állapotban elkövetett bűntetteknek is. Egy jelentéktelen szóváltás a korcsmában, egy sértő felkiáltás, verekedés, a kés kirepül a zsebből és egy pillanat alatt lábainál fekszik vérébe fagyva a szerencsétlen áldozat.

És hányszor közvetett okozója az alkohol a testi sértéseknek és az emberölésnek, egy a középkorból átszármazott barbár szokás, a párbaj révén. Száz párbaj közül 75 rendszeren abból kezdődik, hogy ivás közben a legjobb barátok szeszszólalkoznak és zavart fejjel, minden ok nélkül megsértik egymást.

Majd további ivásnál az öntudat jobban elhomályosul, az alkohol bénító hatása jobban érvényesül, az egész ember tehetetlen, beszédje érthetetlen, kezeit használni nem tudja, lábain megállani nem tud s rendszerint az utcai gyermekek nagy öröme a sárban fetreng. Végre a mérgezés tetőpontján súlyos álomba, teljes ön-

tudatlansági állapotba merül, a mikor a hirtelen haláleset, a gutaütés sem ritka.

Aztán jön a betegség.

Elformátlanodik a szesz által összemart gyomor, felére zsugorodik össze s megkeménykedik a máj, a vesék előbb eleintén megnagyobbodnak aztán összezsugorodnak ezek is; a szív megvastagszik, néha akkorára megnő, mint egy gyermekfej, s aztán . . . jön az ugynevezett vizi betegség s iszonyu, hosszas betegségek szárnyán: a halál . . . és szaporodik számuk a szerencsétlen özvegyeknek, árváknak.

Az alkoholistának szomorú életpályája azonban igen sokszor az örültek szomorú hajlékában ér véget. A delirium tremensz — az iszákosok reszkető örültsége — vesz rajta erőt, elmezavar, elbutulás . . . s a tébolyodottak házából kivisznek egy fekete koporsót.

Hát az iszákosok gyermekei? Szegény szerencsétlenek! Betegen jönnek e világra. Hány hülye gyermek, idegbajos, nyomorék s zülött hordozza mint keresztfát az életet, atyja bűne miatt, néha anyja bűne miatt!

E szomorú dolgokra azért mutattam rá, hátha csak egy, csak egyetlenegy embertestvérem lelkében felkölthetném a komoly gondolkozást, meg az erős elhatározást aziránt, hogy mérsékelné magát az alkohol fogyasztásában, sőt, ha lehet, egészen is megtartóztatná magát annak a gyilkos méregnek élvezésétől.

Svájcban ki van tiltva a pálinka. — Bernben Svájc fővárosában előkelő vendégfogadóban nem kaptunk rumot a theánkba. Nem volt.

Íme így áll a dolog az alkohollal.

Olvassátok el, édes atyámfiak s tartsátok is meg Pál apostol Titushoz írt levele II. részének 12 versében mi vagyon megírva.

Isten kegyelme segítsen mindeneket annak megtartására.

Nyilt levél

törökszentmiklósi barátaimhoz és ismerőseimhez.

A napokban egy nyomtatott füzetkét küldözgettem szét városunkbeli barátaimhoz, ismerőseimhez s a ref. szeretetegylet és a presbiterium tisztelt tagjaihoz.

Hogy senki félre ne értsen s nehogy azt gondolja valaki, mintha kényszeríteni akarnék bárkit is nem kedve szerinti adakozásra s olyan cél segélyezésére, amely sok ember szemében ma még csak álom és semmi más — mély tisztelettel és szeretettel értesitem mindazokat, akiknek füzetkémet megküldtem és még megküldeni bátor leszek, hogy senkinek nem akarok s szeretnék alkalmatlan lenni sem kéréssel, sem cselekedetemmel.

Kérem szeretettel mindnyájokat: ne méltóztassanak az én — házuk és szívök ajtaja előtt — megjelenésemből más egyebet kimagyarázni, mint azt, ami a füzetke szétküldözgetésének valódi célzata, mely más felekezeti barátaim és ismerőseimmel az irányokban érzett szeretetemnek és nagyrabecsülésemnek nyilvánítása; saját hitfelekezetem tagjaival szemben pedig rámutatás arra, hogy a szeretetnek fillérenként összehordott adományai valóra fogják változtatni a törökszentmiklósi második ref. templom édes álmát városunk felső részén, ott, ahol az 1910 ik évben meg kell alakítanunk, szerveznünk a második lelkészi kört, melyből úgy a természetes fejlődés törvénye, mint az ott lakó református hívek közvetlen közelből való lelki gondozásnak parancsoló követelménye szükségszerűen kell, hogy megteremtse Törökszentmiklóson a második egyházközséget és pedig az ennek létfeltételéhez elengedhetetlen templommal és lelkészi állással.

Igaz tisztelettel és szeretettel vagyok
Törökszentmiklós, 1909. nov. 18-án.

Olajos Pál
ref. lelkész.

Adakozók névsora:

Ifj. Veress Lajosné	2.—
Kovács Sándor (kovács)	1.—
Vas Albert	—40
Daku Rózáné	1.84
Hollender Ignác	1.—
ifj. E. Balázsi Albert	2.—
Szabó Károly (földm.)	20.—
Egy özvegy nő	4.—
F. S.	4.—
P. P.	5.—
Egyetértés kör	5.—
Szatmári István	2.—
özv. Tokaji Józsefné	2.—
M. A.	1.—
özv. Tóth Sándorné	1.—
Cs. Nagy Sándor	4.—
Rácz József	2.—
Mészáros Miklós	2.—
Mészáros Miklósné	2.—
Marjalaki Zsuzsánna	2.—
Fogarasi József	2.—
Polgár István	2.—
Polgár István	3.—
Kudlik Mátyásné	2.—
Csányi Lászlóné	1.—
S Tóth Jánosné	1.—
Bugyik Mihály	1.—
Daku Róza	—62
Palágyi Sándor	—60
Farkas György	2.—
özv. Bucsai Balázsné	1.—
Kiss Sára	—40
Elekes Sándor	1.—
Elekes Dániel	1.—

Jövő számban folytatjuk.

A „Szeretet“ 1909. évi november havi számának tartalma: November. Koszorn a Dunán. A gályarab. Rákócifalvi Templomavatás. Kunhegyesi templom. Alkohol. Nyilt levelek. Adományok.